

**СВЕТОВЕН ДЕН НА
ВОДАТА**

22 МАРТ 2024

ВОДА ЗА МИР

Какво представлява Световният ден на водата?

Световният ден на водата, който се отбелязва всяка година на 22 март има за цел да повиши осведомеността и да насочи вниманието на обществеността към предприемане на действия за справяне с кризата с водата и канализацията. Инициативата се координира от механизма на ООН за достъп до вода (UN-Water), който се управлява от един или повече членове и партньори, с определен мандат.

Темата е предложена предварително от координационния механизъм на ООН за достъп до вода и е съобразена с годишната публикация на Докладът за развитието на световните води на ООН, публикуван от ЮНЕСКО от името на механизма на ООН за достъп до вода.

През 2024 г. темата на Световния ден на водата е „Използвайте водата за мир“, а заглавието на Доклада за развитие на световните води е „Използване на водата за мир и просперитет“. Кампанията за Деня на водата се нарича „Вода за мир“.

„Вода за мир“ - обяснение

Водата може да създаде мир или да предизвика конфликт.

Когато водата е оскъдна или замърсена, или когато хората имат неравен или изобщо нямат достъп до водни ресурси, може да възникне напрежение между различни общности и държави.

Повече от 3 милиарда души по света зависят от водоеми, които пресичат национални граници. Освен това, от 153 страни, които споделят реки, езера и водоносни хоризонти със своите съседи, само 24 страни съобщават, че имат сключени споразумения за сътрудничество за всички споделени води.

Въздействието на изменението на климата нараства и това поражда спешна необходимост държавите да се обединят около защитата и опазването на един от най-ценните ресурси - водата.

С нарастването на населението, водата ще става все по-важна в борбата срещу бедността и влошаване състоянието на околната среда.

Сътрудничеството по отношение на водата може да изгради жизненоважна устойчивост срещу екстремните метеорологични явления и да помогне на населението за смекчаване изменението и адаптиране към променящия се климат.

Общественото здраве и просперитет, хранителните и енергийни системи, икономическата продуктивност и целостта на околната среда разчитат на добре функциониращ и справедливо управляван воден цикъл.

Това означава, че защитата от дискриминация и гарантирането на равенство при осигуряване на достъп до вода и канализация може да има положителен ефект в обществото.

Мирното сътрудничество относно водата може да прелее в мирно сътрудничество във всички сектори.

Като работим заедно за балансиране на човешките права и нужди на всеки, водата може да бъде стабилизираща сила и катализатор за устойчиво развитие.

С течение на времето е имало много повече случаи на сътрудничество, отколкото конфликти за вода, но има още много какво да се направи.

Трябва да действваме въз основа на разбирането, че водата не е само ресурс, който трябва да се използва и за който трябва да се конкурираме – това е човешко право, присъщо на всеки аспект от живота.

На местно и национално ниво, различни потребители на вода – по-специално на вода и канализационни услуги, енергетика, храна и промишленост – трябва да си сътрудничат чрез интегриран управленски подход относно водните ресурси и насърчаване на кръговата икономика.

На ниво басейн държавите трябва да разработят споразумения и да създадат институции за мирно управление на водните ресурси, които пресичат международните граници.

Сътрудничеството в областта на трансграничните води е от съществено значение за мира и просперитета. Правителствата трябва да си сътрудничат двустранно, регионално или глобално, например чрез подписване и прилагане на Конвенцията на ООН за водите и Конвенцията за водните течения.

Всички имаме роля.

Като индивиди можем да използваме водата по-внимателно, намалявайки стреса върху околната среда и водната инфраструктура.

Всички можем да се обединим около водата и да използваме водата за мир, полагайки основите на по-стабилно и проспериращо бъдеще.

Как водата може да бъде свързана с конфликт и нестабилност?

Водата често играе важна роля по време на конфликт. Например:

1. Водата може да бъде основен мотив, когато интересите на различни потребители на вода, включително държави и провинции се сблъскват и се възприемат като несъвместими или когато количество и/или качеството на водата намалява, което може да засегне здравето на хората и екосистемите.

2. Водата може да бъде оръжие по време на въоръжен конфликт – използвано, както от държави, така и от други участници – като средство за получаване или поддържане на контрол върху територия и население или като средство за оказване на натиск на противникови групи.

3. Водата може да бъде жертва на конфликт, когато водните ресурси, водните системи или комуналните услуги и самите служители в тези сектори са умишлени или случайни жертви или обект на насилие. Атаки върху цивилна инфраструктура, включително водни

системи, представляват сериозни рискове за здравето и нарушават международно хуманитарно право.

Глобална променливост във водния цикъл

Глобалната променливост във водния цикъл съществува, значителна е и във възход. Тези забележителни промени се дължат на въздействието на изменението на климата и човешката дейност.

Променливостта на водата има пряко въздействие върху населението, икономиките и екосистемите, като прави системата по-малко предвидима или изисква по-сложни управленски практики. Управлението на водите става по-трудно, с последици относно наводненията и засушаванията, качеството на водата и справедливата и устойчива наличност на вода за всички.

За ефективно адаптиране към променящите се хидрологични условия, последователен мониторинг и оценка на нашите водни ресурси е от решаващо значение да се изгради общо разбиране относно проблемите, свързани с водата, от които могат да се разработят договорени решения, докато от друга страна, липсата на данни може да допринесе за разпалването на конфликти.

Как водата може да бъде средство за мир?

Недостигът на вода е нарастващ проблем на всеки континент, като най-силно засегнати са по-бедните общности. За изграждане на устойчивост срещу изменението на климата и за справедливо и устойчиво обслужване на нарастващото население, е необходим интегриран и приобщаващ подход, съсредоточен върху правата на човека и основан на солидни и надеждни данни за управлението на този ограничен ресурс.

В този контекст водата може да бъде катализатор за мир на всички нива на управление:

- **на ниво общност** водата може да обедини различни потребители – често от различни етноси или религиозни групи – около обща кауза и предоставяне на отправна точка за диалог и помирение;
- **на национално ниво**, необходимостта от сътрудничество може да предостави отправна точка за координация на интересите между различните водоползващи сектори;
- **на трансгранично ниво** сътрудничеството относно споделени водни ресурси и „хидродипломацията“ могат да бъдат отправна точка за комуникация и по-широко сътрудничество, включително извън темата за водните ресурси. В следконфликтни ситуации, сътрудничеството относно водните ресурси играе ключова роля за

възстановяване на доверието и насърчаване на дългосрочна стабилност, предлагайки осезаема основа за взаимно разбирателство.

Какви са ползите от обединяването около водата?

Доказано е че сътрудничеството в областта на водите минава отвъд границите на държавите и генерира ползи, които ускоряват напредъка по целите за устойчиво развитие, включително спомага за осигуряване на безопасна питейна вода и канализация, повишаване на продоволствената сигурност, поддържане на екосистемите и на здравословен начин на живот.

Трансграничното сътрудничество е от съществено значение за създаването на благоприятни условия за инвестиции и сигурност. Също така подобрява готовността за защита на екосистемите и на човешкото здраве, особено в случай на криза като суша, наводнение или случайно замърсяване.

Как можем да работим заедно, за да използваме водата като средство за мир?

Световният панел на високо ниво за водата и мира е създаден през 2015 г. в Женева по инициатива на 15 държави-членки на ООН за анализ на водата в контекста на поддържане на мира и сигурността. Знаковият доклад на панела „Въпрос на оцеляване“, съдържа конкретни предложения и препоръки, които дават възможност водата да бъде използвана като инструмент на мира.

Трите общи принципа за съвместна работа за използване на водата като средство за мир са:

- **Сътрудничество относно водата трябва да бъде приобщаващо.** Водните ресурси служат и се влияят от множество заинтересовани страни, включително гражданско общество, правителство, медии, частния сектор и научната общност. Межкултурни, полови, възрастови и приобщаващи аспекти и различните ценности на заинтересованите страни, трябва също да се вземат предвид по отношение на системите за управление на водата;
- **Сътрудничество относно водата трябва да бъде междусекторно.** Обединяването на секторите свързани с вода, енергия, селско стопанство, околна среда и др. спомага за по-доброто управление и може увеличи ползите, произтичащо от колективните действия, като същевременно предпази екосистемите;
- **Сътрудничеството в областта на водите също трябва да бъде ориентирано към действие.** Ползите, които съвместните процеси могат да предложат на общности, сектори, екосистеми и държави в рамките на Целите за устойчиво развитие могат да бъдат реализирани, само ако се предприемат конкретни стъпки за справяне с недостига на финансиране, недостатъчни и недостъпни данни и информация, слаби системи за управление, които произтичат от недобре координирани и неравномерни властови отношения между заинтересованите страни и бавно въвеждане и усвояване на иновативни практики и технологии. Ранното и ефективно сътрудничество по отношение на водните ресурси може също така да предотврати водата да бъде използвана като отключващ фактор, оръжие или

жертва по време на въоръжени конфликти. Работата по установяване на официални договорености върху речните басейни и водоносните крайречни хоризонти е от ключово значение за дългосрочно и успешно сътрудничество между държавите.

Науката и образованието са от съществено значение, тъй като позволяват на хората да обменят данни и да се възползват от знанията и развитието на споделено разбиране и решения. С поглед към бъдещето, обучението на хората – като се започне от училище – за ролята на водата относно мира, стабилността, социалната справедливост и просперитет е от решаващо значение за изграждането на осведоменост и умения, които ще гарантират създаването на по-устойчив и мирен свят, основан около разбирането за важността на водата.

Какво мога да направя?

Всички можем да използваме водата като средство за мир.

Отделни граждани, семейства, общности, организации, институции и правителства – всеки може да предприеме действия като част от кампанията за Световния ден на водата 2024 г.

Има три начина:

1. Учете

- Изследвайте връзката между водата и мира и четете вдъхновяващи истории от цял свят: <https://www.un.org/en/observances/water-day>
- Разгледайте фактите за водата на UN-Water: <https://www.unwater.org/water-facts>
- Прочетете доклада на ООН за развитието на световните води, които се публикува ежегодно на 22 март относно „Използване на вода за мир и просперитет“: <https://www.unwater.org/publications/un-world-water-development-report> (*линкът следва да бъде активен след 22 март*)
- Разгледайте проблемите с водата и канализацията на SDG 6 Портал: <https://www.sdg6data.org/en>

2. Споделяйте

- Публикувайте инициативи в социалните медии за Световния ден на водата, като използвате хаштаг #WorldWaterDay за генериране на дебат и повишаване на осведомеността <https://www.un.org/en/observances/water-day/resources>

3. Действайте

Всяка година десетки хиляди хора се включват в отбелязването на Световния ден на водата на 22 март. Споделяйте снимки от дейностите си с хаштаг

[#WorldWaterDay](#). Ето няколко примера от нещата, които можете да направите:

- Организирайте местен футболен турнир под надслов „Футбол за мир“;
- Помислете какво означават водата и мира за вас и създайте произведение на изкуството, инсталация, песен или филм като вдъхновение за другите;
- Организирайте дебат във вашето училище, университет, общност, офис или организация, за да започнете разговор за вода за мир;
- Организирайте кампания за почистване на брега на езеро или река;
- Организирайте концерт, пиеса или спортно събитие, за да привлечете вниманието към въпросите относно местните водоизточници;
- Ако сте учител или ученик, организирайте/предложете урок относно темата за водата;
- Посетете езеро, влажна зона или река и научете повече за най-близката си водна екосистема;
- Проучете дали водата, която използвате, идва от воден басейн, който се намира на политическа граница и се споделя между държавите;
- Организирайте фотоконкурс или местна изложба на тема вода и мир;
- Допринесете за или стартирайте проекти за гражданска наука, насочени към насърчаване познаването на местните водни тела чрез събиране на данни и информация.

Футбол за мир

Футбол се играе на всеки континент от милиони хора всяка седмица. Като всеки спорт, той има силата да надхвърля границите и да обединява хората – играчи и зрителите – в дух на мир и хармония.

Мачовете „Футбол за мир“ се провеждат по целия свят – от емблематични стадиони с известни играчи до местните паркове с участници - любители.

Научете повече за мачовете на „Футбол за мир“ тук: <https://www.footballforpeace.org.uk/peace-matches>

Ключови факти

- 2,2 милиарда души все още живеят без безопасно управлявана питейна вода (СЗО/УНИЦЕФ, 2023 г.).
- Приблизително половината от населението на света изпитва сериозен недостиг на вода поне през част от годината (Междуправителственият панел за климатични промени (МПКП) (IPCC, 2022 г.)). Очаква се тези числа да се увеличат, влошени от изменението на климата и нарастването на населението (Световна метеорологична организация (СМО, 2022 г.)).
- Само 0,5 % от водата на Земята е използвана и налична прясна вода, като климатичните промени сериозно засягат това предлагане. През последните двадесет години земните запасите от вода – включително влага в почвата, сняг и лед – намаляват с 1 см годишно, с големи последици за сигурността на водата (СМО, 2021 г.).
- Изменението на климата, нарастването на населението и нарастващият недостиг на вода ще окажат натиск върху хранително снабдяване (МПКП, 2014), тъй като по-голямата част от използваната прясна вода, около 72 % средно, се използва за селското стопанство (UN-Water, 2023).
- Бедствията, свързани с водата, доминират в списъка на бедствията през последните 50 години и представляват 70 % от всички смъртни случаи, свързани с природни катаклизми (Световна банка, 2022).
- Почти три пъти по-вероятно е деца под 15-годишна възраст, живеещи в страни, засегнати от продължителни конфликти, да умрат от диарийни заболявания, причинени от липса на безопасна питейна вода, канализация и хигиена, отколкото чрез пряко насилие (УНИЦЕФ, 2019 г.).
- Само 24 държави съобщават, че всичките им трансгранични басейни са обхванати от споразумения за сътрудничество (UN-Water, 2021 г.).
- Ползите от инвестирането във вода и канализация надвишават разходите, като това може да доведе до подобряване на здравето, производителността, състоянието на околната среда и социалните резултати. Всеки инвестиран 1 щатски долар във вода и канализация дава възвръщаемост от 4,3 щатски долара. (UN-Water, 2014 г.) При трансгранични реки и водоносни хоризонти, това е особено свързано с производството на енергия, управление на наводнения и суши, качество на водата и опазване на екосистемите.

За повече информация може да последвате линковете по-долу:

- UN Water Convention (The Convention on the Protection and Use of Transboundary Watercourses and International Lakes): <https://unece.org/environment-policy/water/about-the-convention/introduction>

- UN Watercourses Convention (The Convention on the Law of the Non-navigational Uses of International Watercourses): <https://unece.org/environment-policy/water/un-watercourses-convention>
- The Convention on Wetlands (The Ramsar Convention on Wetlands of International Importance Especially as Waterfowl Habitat): <https://www.ramsar.org/>
- The 2030 Agenda for Sustainable Development: <https://sdgs.un.org/2030agenda>
- The Paris Agreement (on climate change): <https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement>
- Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015-2030: <https://sdgs.un.org/publications/sendai-framework-disaster-risk-reduction-2015-2030-17988>

Източник на информация: <https://www.unwater.org/our-work/world-water-day>